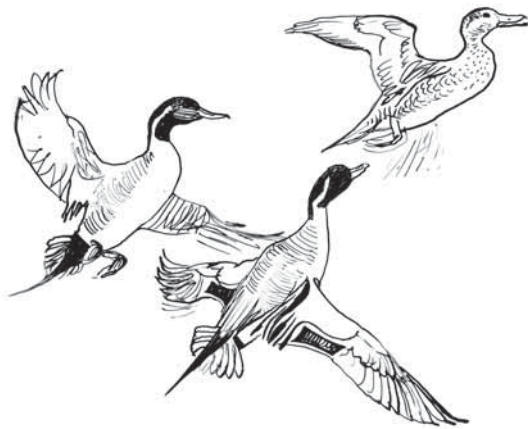

Spidsand *Anas acuta*

Pintail

I Danmark er spidsanden en fåtallig ynglefugl, som fortrinsvis yngler på kystlokaliteter i Nord- og Vestjylland samt omkring Fyn, Lolland-Falster og Sydsjælland. Arten er opført på Den danske Rødliste (2004) som *næsten truet*. Spidsanden har en cirkumpolar udbredelse. Dens europæiske hovedudbredelse er nord og øst for Danmark, som udgør en del af artens sydgrænse. Fuglene i de fleste europæiske bestande er trækfugle med vinterkvarterer i Vesteuropa, Sydeuropa og Sahel-zonen syd for Sahara (Cramp & Simmons 1977, Scott & Rose 1996).

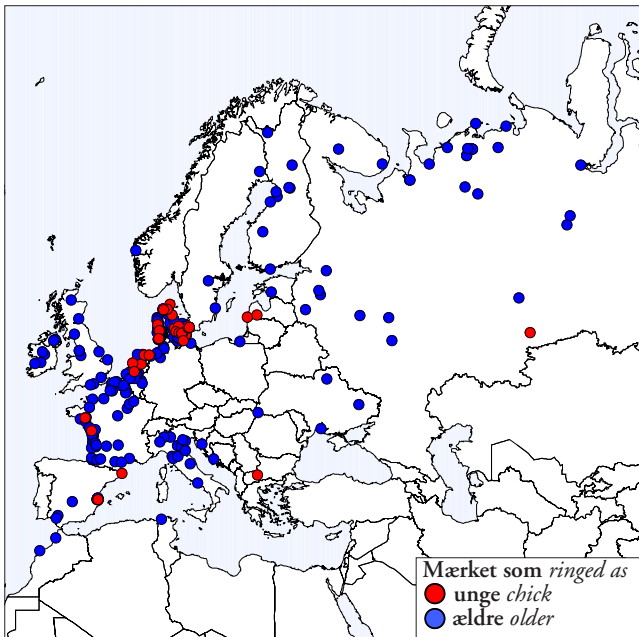

Fig. 1. Samtlige genfund af spidsand ringmærket i Danmark (n=378). All recoveries of pintail ringed in Denmark (n=378).

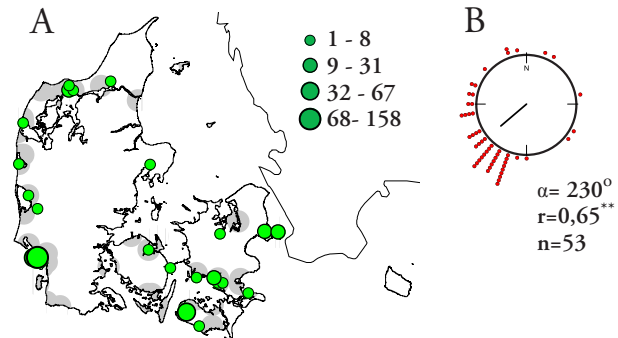

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er gemeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Mærknings- og genmeldingsdata

H.C.C. Mortensen ringmærkede den første spidsand i 1908 og mærkede i alt 346 til og med 1915. Fuglene blev i perioden august-november fanget i fuglekøjerne på Fanø, enten af Mortensen selv eller af en af hans to fangstmænd (Mortensen 1913). Også efter Mortensens pionerindsats har andekøjer været den vigtigste fangstmetode til spidsænder. Der er gennem tiden ringmærket 1.778 fugle, de fleste i 1960'erne og 1970'erne (fig. 4). I alt 354 af de mærkede spidsænder er genfundet. Størstedelen (65%) af dem er

Fakta Facts

Mærkninger <i>Birds ringed</i>	1.778
Genmeldinger <i>Recoveries</i>	
Antal genmeldinger <i>No. of recoveries</i>	378
-heraf uden for Danmark <i>Recovered abroad</i>	201(53%)
Antal fugle <i>No. of individuals</i>	354
-heraf mærket som unger <i>Ringed as chicks</i>	47(13%)
Genmeldingsandel <i>Proportion recovered</i>	20%
Mærket i udlandet og gemeldt i Danmark <i>Ringed abroad and recovered in Denmark</i>	229
Ekstremer <i>Extremes</i>	
Højeste alder <i>Oldest bird</i>	20 år 5 mdr.
Længste afstand <i>Longest dist.</i>	Rusland <i>Russia</i> 3.318 km
Nordligst <i>Northernmost</i>	Rusland <i>Russia</i> (68° 55'N)
Sydligst <i>Southernmost</i>	Marokko <i>Morocco</i> (33° 19'N)
Østligst <i>Easternmost</i>	Rusland <i>Russia</i> (68° 41'E)
Vestligst <i>Westernmost</i>	Irland <i>Ireland</i> (09° 18'W)

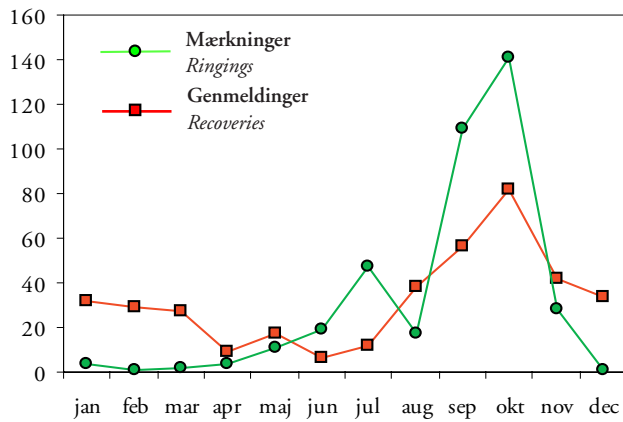

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af spidsand. Month of ringing and recovery for recovered pintail.

ringmærket i Jylland. Det er i udpræget grad ringmærkningerne i andekøjerne på Fanø, som har givet genmeldinger (fig. 2A). Den resterende del af de gemeldte fugle stammer primært fra mærkninger udført i andekøjer i Nakskov Fjord og på Amager (fig. 2A).

Materialet indeholder genfund af danske unger (13%) samt et mindre antal sandsynlige danske ynglefugle. Flest fugle er imidlertid mærket i april og maj samt i juli og august (fig. 3), og som det vil fremgå, er andelen af trækgæster ganske stor. I materialet indgår også 229 spidsænder, mærket i udlandet og genfundet i Danmark.

Træk og overvintring

Den relativt lille danske ynglebestand bliver i sensommer- og efterårsmånederne suppleret med et stort antal trækgæster fra nord og øst. Genfundene af spidsænder mærket i Danmark viser, at en stor

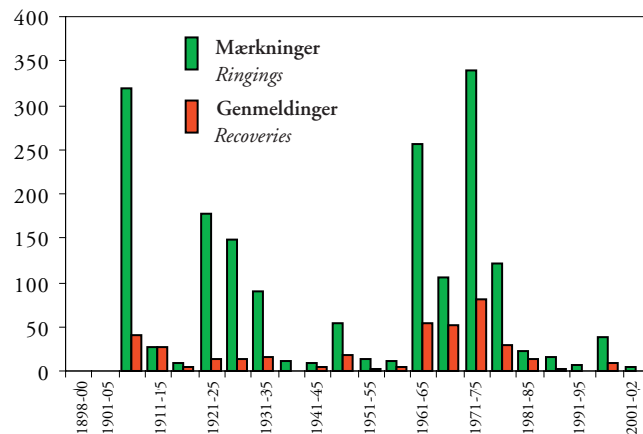

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for spidsand ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of pintail ringed in Denmark.

del af de danske træk- og vintergæster kommer fra Finland og ikke mindst fra Rusland indtil floden Ob øst for Uralbjergene. I Danmark er der også genfundet spidsænder, mærket som unger i en række lande, herunder Rusland, Finland, Letland og Sverige (fig. 7). Desuden har en enkelt fugl fra Island og fire fra Nordirland fundet vej til Danmark. Syv spidsænder, mærket ved Det Kaspiske Hav i juli og august, er genfundet i Danmark om efteråret (fig. 7), heraf én på direkte træk. Dette er ret bemærkelsesværdigt, fordi man normalt ville forvente, at fugle fra dette område overvintrede ved det Kaspiske Hav, i den østlige del af Middelhavet eller i Østafrika (Scott & Rose 1996).

Fra Danmark trækker både danske fugle og trækgæster mod sydvest (fig. 2B). Danskmærkede spidsænder er bl.a. genfundet i Holland, Belgien, Frankrig og Spanien (fig. 5A). Enkelte danskmærkede spidsænder er i november genfundet i Marokko og Tunesien

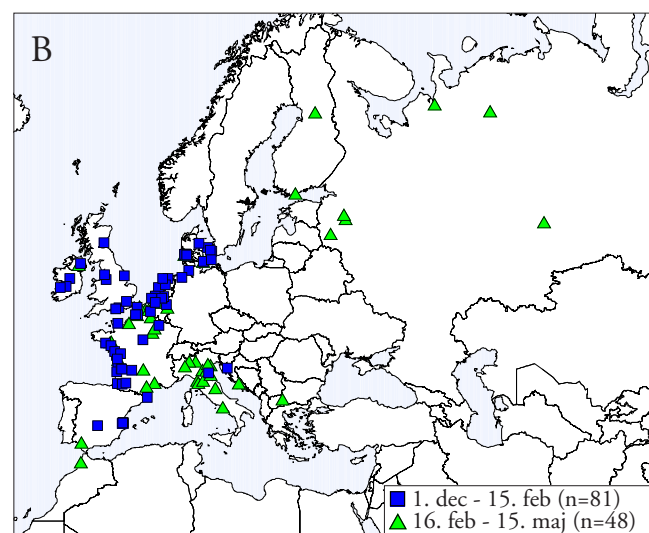
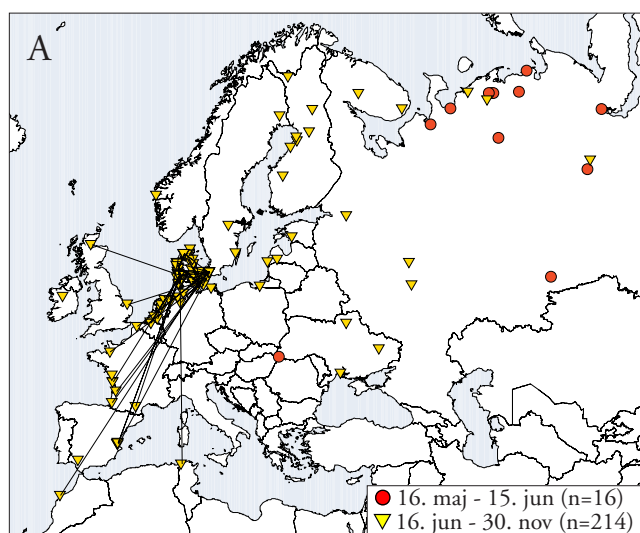

Fig. 5. Genmeldinger fra A) yngletiden og efterårsperioden og B) vinter- og forårsperioden af spidsand ringmærket i Danmark. Linjer på kort A angiver direkte træk. Recoveries during A) the breeding season and autumn and B) winter and spring of pintail ringed in Denmark. Lines on map A indicate direct migration

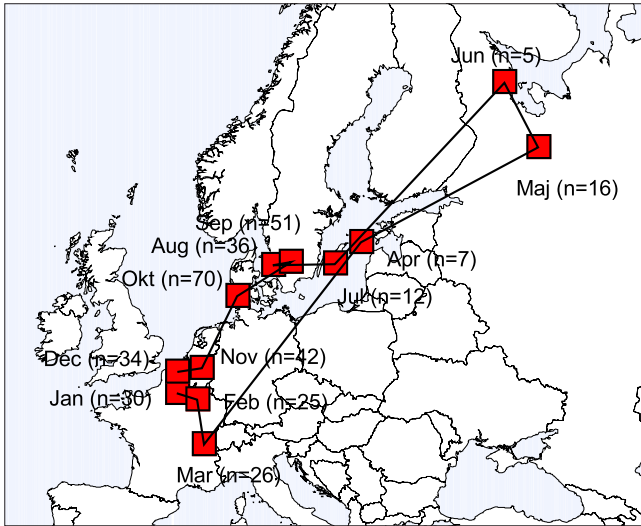

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for spidsand ringmærket i Danmark. *Monthly mean positions of pintail ringed in Denmark.*

i Nordafrika. Det sydligste genfund af en dansk ynglefugl er fra Valencia i Spanien.

Arten overvintrer temmelig talrigt i Sahel-zonen syd for Sahara samt i Nordafrika (Scott & Rose 1996). Da ingen af de danskmærkede spidsænder er genfundet syd for Sahara, er det ikke muligt at afgøre, om spidsænder, der passerer Danmark, trækker sydligere end til Nordafrika.

I vintermånederne (fig. 5B) er de fleste fugle fundet i Frankrig (25%), Danmark (23%) og Holland (17%). Udbredelsen er påvirket af vinterens hårdhed. I hårde vintre trækker fuglene længere mod syd (Ridgill & Fox 1990). I Spanien er området omkring Albufera ved Valencia et vigtigt vinterkvarter, og der

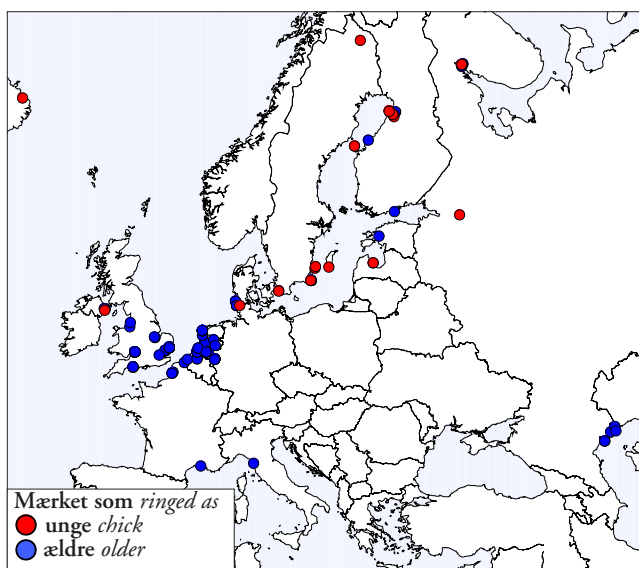

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for spidsand ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=229). *Ringning sites for pintail ringed abroad and recovered in Denmark (n=229).*

er 12 danske genmeldinger herfra i perioden november-februar.

Halvdelen af de danske vinterfund er fra Vadehavet, heraf var to sandsynlige danske ynglefugle. Trækgæsterne og de danske ynglefugle overvintrer således primært i Vesteuropa, fra Danmark til Sydfrankrig, og kun enkelte længere mod syd.

I løbet af marts, muligvis allerede i februar, ser det ud som om, der sker en forskydning af vinterbestanden mod øst til Italien (fig. 6). De spidsænder, der passerer Danmark om efteråret, krydser således i højere grad Mellemeuropa om foråret (se også Bauer & Glutz von Blotzheim 1968 samt Fransson & Pettersson 2001). Trækket, der herved får sløjfe-karakter, går formentlig især syd om Danmark. I Danmark er der i april og maj mærket en hel del fugle, som senere er genfundet i Finland og De Baltiske Lande

Hos spidsanden er der et eksempel på abmigration, hvor en unge, udklækket på Sydsjælland, efterfølgende forår blev skudt godt 3.000 km mod øst i Rusland (fig. 1). To danskudklækkede fugle er endvidere genfundet i Letland mere end et år efter mærkningen.

Genmeldings- og dødsårsager

Blandt de genmeldte spidsænder er 85 % indrapporteret som døde (fig. 8A). En meget stor del af spidsænderne er døde på grund af jagt (fig. 8B). Blandt fugle ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 60 % indrapporteret i deres første leveår (fig. 9). Af disse er 95 % blevet skudt. Den ældste fugl opnåede en alder på 20 år og 5 mdr. Fuglen blev mærket den 1. oktober 1974 i sit første leveår i Sønderho fuglekøje på Fanø og skudt den 27. december 1994 i Frankrig.

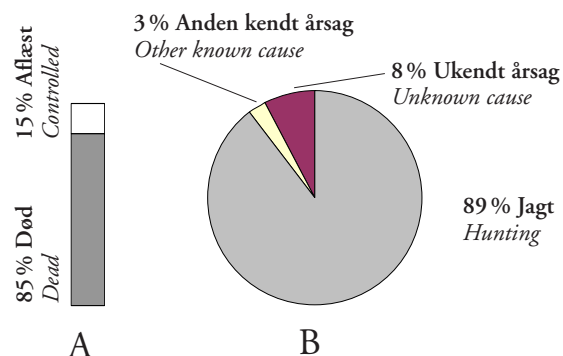

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=378) og B) dødsårsager for spidsand ringmærket i Danmark (n=322). *A) Cause of recovery and B) cause of death (n=322) for pintail ringed in Denmark.*

English summary

The pintail is a rare breeding bird in Denmark. The first pintails were ringed in 1908 by H.C.C. Mortensen in duck decoys (at Fanø), and since that time this catching method have been the most important. The highest numbers were ringed during the 1960s–1970s. Some pintails of the Danish breeding population have been recovered, but the majority are passage migrants from Russia. From Denmark the migration path is SW and recoveries are found mainly along the Atlantic coast, with a few also along the Mediterranean. During winter most birds are recovered in France, the Netherlands and Denmark (mainly in the Wadden Sea). No pintails ringed in Denmark have been recovered south of the Sahara. The mean position in March indicates that the spring migration has started. Probably some of the pintails ringed in Denmark in the autumn take a more direct route across central Europe to the breeding sites in Russia. A few birds ringed as ducklings in Denmark have been found far from their ringing sites in summer, probably as a result of pair formation during winter.

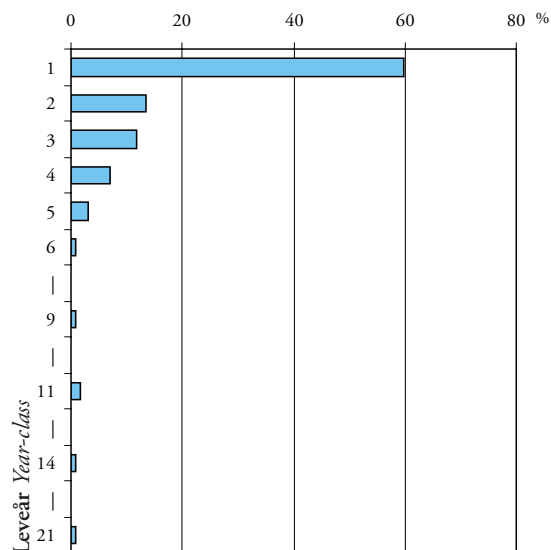

Fig. 9. Aldersfordeling for spidsand mærket som unger eller ungfugle i deres første efterår og gemeldt som døde (n=127). Distribution on year-class of pintail ringed as chicks or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=127).

